

Krevende tider

Handlings- og økonomiplan 2023-2026, kortversjon
Kommunedirektørens forslag

Sola
kommune

Krevende tider

Vi er stolte over at Sola kommune leverer gode tjenester til innbyggerne våre og at vi i en krevende tid finner rom til nye tiltak. Samtidig står vi, som mange andre kommuner, foran en mer krevende framtid. Vi lever lenger og blir færre yrkesaktive til å ta hånd om eldre, samt at flere barn og unge trenger ekstra oppfølging. Vår oppgave er å ruste organisasjonen for å møte framtidige utfordringer.

Bærekraftige tjenester

2022 var året der vi trodde vi skulle få tilbake det koronapandemien hadde tatt fra oss, og i løpet av året har vi beveget oss i retning av en normaltilstand når det gjelder pandemien. Det har imidlertid oppstått en ny krevende tid, med krig i Ukraina, energikrise i Europa og kraftig prisvekst.

Sola står overfor store og komplekse utfordringer, herunder et voksende behov for kommunale tjenester, i takt med vekst og demografiske utfordringer og eldrebølge. I tillegg stiger forventningene til hva kommunen skal levere, samtidig som de økonomiske rammene blir strammere. De blir særlig stramme i 2023 ettersom vi får økte energikostnader på toppen av et sterkt voksende tjenestebehov. Innsparingsbehovet for å ivareta dette på kort sikt blir krevende og denne utviklingen utfordrer kommunens bærekraft og vår evne til å sikre at innbyggerne får dekket sine nødvendige behov ikke bare i dag, men også i fremtiden.

Kommunedirektørens forslag innebærer at netto driftsresultat for 2023 er på 2,6 prosent, noe som er under måltallet vårt på 3 prosent. Kommunedirektøren har gjort flere nøye vurderinger rundt dette og hovedbegrunnelsen for forslaget på 2,6 prosent er at vi i 2023 fortsatt vil være i en situasjon med høye energipriser. Dersom vi skal nå 3 prosent-målet i 2023 må vi foreta en ytterligere reduksjon av driftsutgiftene med ca. 9 millioner kroner i forhold til det som er foreslått. Etter kommunedirektørens vurdering, vil det ikke være tilrådelig å dekke hele innsparingsbehovet som utløses av den plutselige ekstra energikostnaden på 62 millioner kroner for å nå dette måltallet i 2023. Når kommunedirektøren i en svært krevende tid foreslår et netto driftsresultat på 2,6 prosent, må

dette ses i sammenheng med at vi fremover i planperioden skal gjennomføre en forsvarlig omstilling og tilpasning av driften, slik at vi når måltallet på 3 prosent i den resterende planperioden.

Fortsatt høyt investeringsnivå

Kommunedirektøren har vurdert investeringsporteføljen med utgangspunkt i «det viktigste først i en krevende tid». Sola kommune har tatt, og står overfor, store investeringer og fremover må vi prioritere enda strengere. Vi er langt fra måltallet vårt om en gjeldsgrad på 60 prosent og tallet vil stige i slutten av planperioden. Vi er nødt til å redusere investeringene. Dersom vi ikke gjør dette, vil en stadig større del av våre driftsinntekter bli bundet opp til å betjene renter og avdrag, som igjen betyr mindre ressurser til å gi tjenester. I kommunedirektørens forslag har vi prioritert kommunale formålsbygg, investeringer som gir mer effektiv drift og VA-prosjekter som vi har etterslep på og som er nødvendige for sikre god og stabil drift på VA-området. I tillegg har vi prioritert noen mindre investeringer knyttet til rehabilitering av eksisterende bygg for å unngå større forfall og utvidet behov for vedlikehold på sikt.

Stramt driftsbudsjett

Det blir økonomisk krevende både i 2023 og videre i planperioden. Vi har vært gjennom omstillinger der de økte rammene til tjenesteområdene har vært knyttet til å håndtere nye behov til relativt få innbyggere. Svært mye av veksten innen levekår har vært knyttet til innbyggere under 67 år som mottar omfattende omsorgstilbud. Forvaltningsrevisjonen, som har sett nærmere på ressursbruken innenfor enhet for mestring, viser at Sola kommune har potensial for mer effektiv drift. Samtidig viser sammenligninger med andre kommuner at miljøtjenesten er underfinansiert i noen enheter. Dette er et arbeid vi følger opp tett fremover.

I både barnehage og skole har vi en stor økning i antall barn og elever som mottar spesialpedagogisk tilbud og spesialundervisning. Samtidig vet vi at skolene i Sola blir drevet veldig godt og ligger i toppen i Rogaland når det gjelder effektivitet målt i kostnad per elev. Vi har også gode skolerresultater og er av de kommunene i landet med høyest

gjennomføringsgrad i videregående skole. Kommunedirektøren vil i 2023 prioritere arbeidet med å vri ressurser fra spesialundervisning til de få, til å styrke grunnskolenes økonomiske handlingsrom. Vi vil også innhente ekstern kompetanse i dette krevende utviklingsarbeidet.

Sola har en lite kostnadseffektiv barnehagestruktur der vi skiller oss negativt ut mot nabokommuner og vår KOSTRA-gruppe. Vi har nok kapasitet for de neste årene og vil prioritere det pedagogiske utviklingsarbeidet med særlig søkelys på tidlig innsats. Barnehagene er viktig for læring som er en selvforsterkende prosess og gode barnehager er avgjørende for å legge til rette for læring og inkludering.

Sola, 27.oktober 2022

Knut Underbakke
kommunedirektør

Veien videre

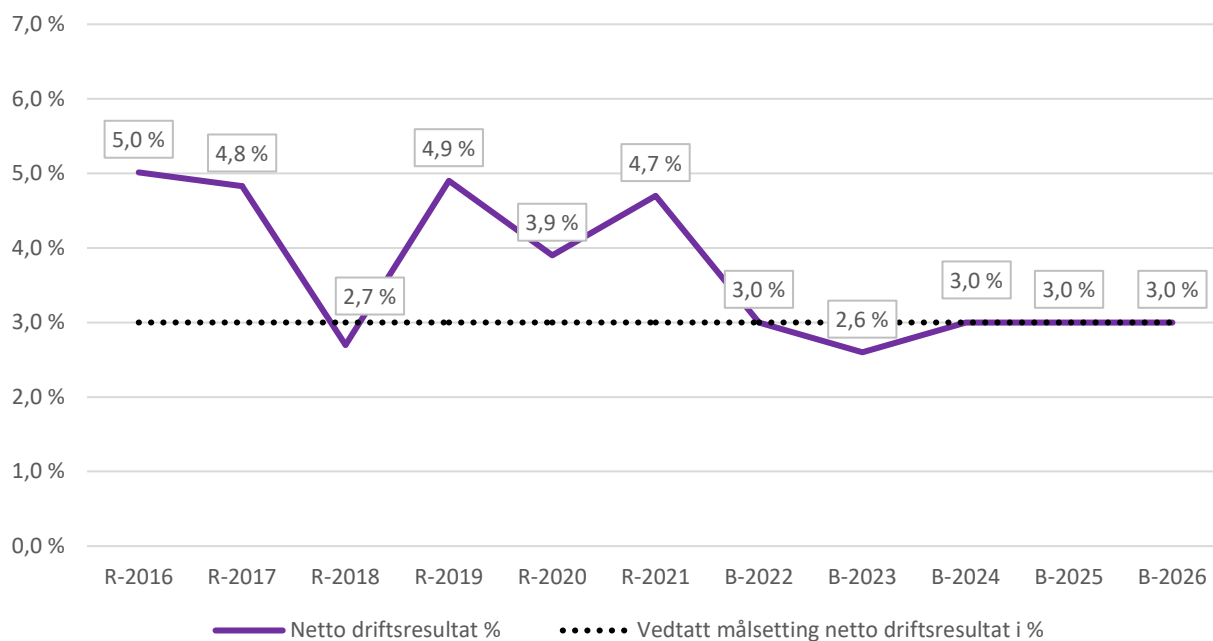
Det er krevende tider foran oss. Pandemikrisen, drift av akuttmottak og bosetting av flyktninger har vist oss at når vi arbeider helhetlig, tverrfaglig og samlet får vi til ting vi knapt trodde var mulig. Her har vi vist stor omstillingsevne og vilje. Kommunedirektøren er trygg på at Sola kommune har en robust organisasjon som er klar til å møte de store omstillingene og de urolige tidene på en god måte. Kommunedirektøren har stor tro på at det er mulig å få til omstillingen som vil kreves av oss gjennom godt samarbeid mellom politikk og administrasjon, ledelse, tillitsvalgte og ansatte.

Sabina Leto
økonomisjef

Netto driftsresultat

Grafen under viser netto driftsresultat tilbake til 2015. Målsetting om 3 prosent er oppnådd i de siste

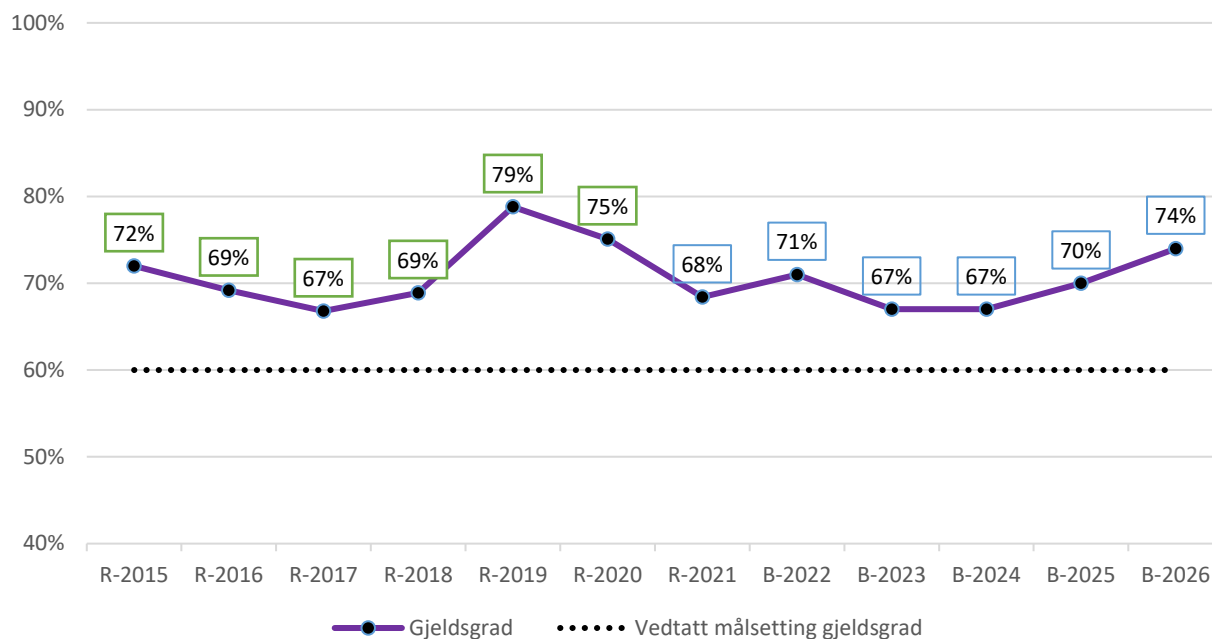
årene, med unntak av 2018. Det budsjetteres med 2,6 prosent i netto driftsresultat for år 2023 og 3 prosent videre i planperioden.

Gjeldsgrad

Figuren under viser gjeldsgrad, eksklusiv startlån og lån knyttet til kjøp og salg av tomter. Gjeldsgraden blir 67 prosent i 2023, 67 prosent i 2024, 70 prosent i 2025 og 74 prosent i 2026. Investeringsnivået i kommunedirektørens forslag til HØP 2023-2026 er i

underkant av kr 1,36 milliarder. Som et ledd i å redusere gjeldsbelastningen legger kommunedirektøren videre til grunn at det betales avdrag utover minimumsavdrag, på kr 41,6 millioner i 2023, kr 57,9 millioner i 2024, kr 74,4 millioner i 2025 og kr 40 millioner i 2026.

Frie inntekter

Kommunens skatteinntekter per innbygger antas å bli på 121 prosent av landsgjennomsnittet i årene framover. Dette er omtrent på samme nivå som i de to siste årene, men betydelig lavere enn toppår i 2015 da nivået var på 141,5 prosent.

Arbeidledigheten er veldig lavt og utgjør 1,4 prosent av helt ledige. Skatteinntegangen fra formue- og inntektskatt budsjetteres med kr 1 249,2 millioner, og dette gir en nominell vekst på minus 2,9 prosent i 2023. Den negative veksten på landsbasis og i kommunen har sammenheng med ekstraordinær utbyttebeskatning i 2022 som ikke videreføres i 2023. Det budsjetteres med frie inntekter for 2023 på kr 1 886,9 millioner.

Avgifter, gebyrer og egenbetalinger

Kommunedirektøren foreslår å øke statlig regulerte egenbetalinger innen levekår og barnehage i tråd med forslag til statsbudsjett 2023. De øvrige egenbetalingene foreslås økt med 3,7 prosent i tråd med den samlede pris- og kostnadsveksten i kommunesektoren (kommunal deflator) i forslag til statsbudsjett 2023. Gebyrene på vann økes med 39,2 prosent, avløp med 23,3 prosent, renovasjon med 13,5 prosent og slam med 123 prosent.

Hovedprioriteringer drift

Kommunedirektøren har gjennom arbeidet med handlings- og økonomiplan 2023-2026 foretatt en streng prioritering av nye tiltak i drift, hvor utgangspunktet er vedtatt handlings- og økonomiplan 2022-2025, nyere politiske vedtak, samt statlige styringssignaler i statsbudsjettet. De foreslåtte tiltakene er tiltak som kommunedirektøren har

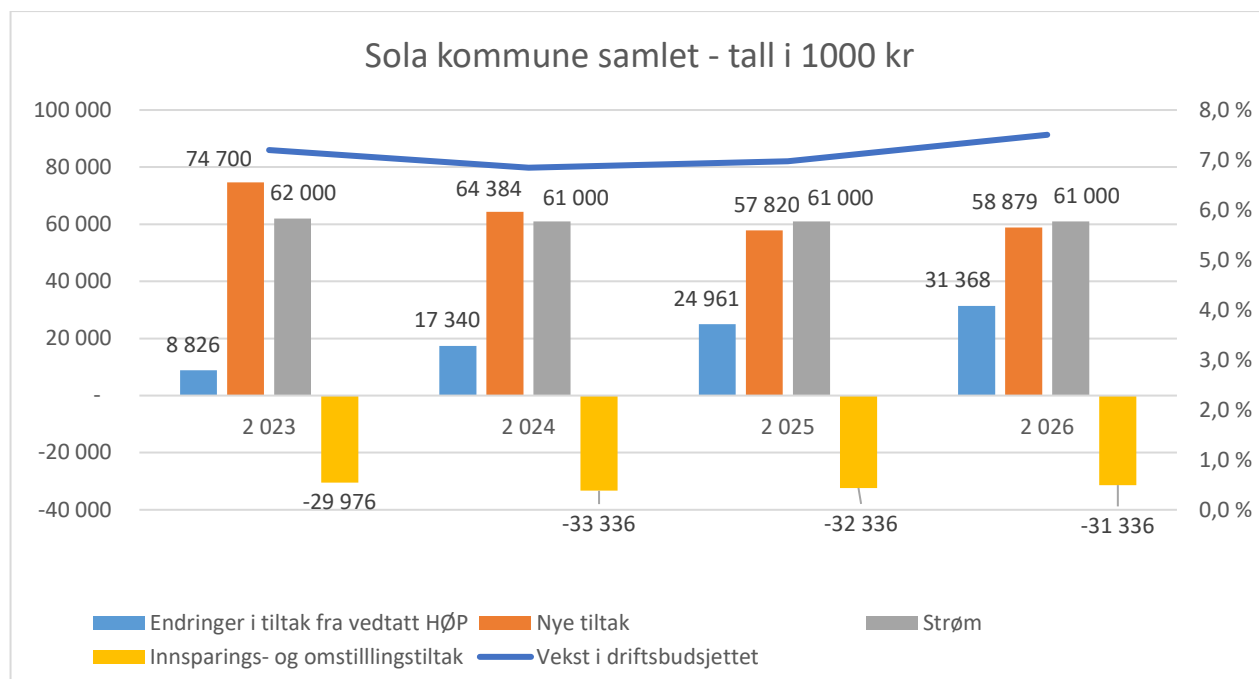

prioritert gjennom budsjettprosessen og i samarbeid med virksomheter og tillitsvalgte.

I kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan 2023-2026 legges det fram både videreføring av tiltak fra HØP 22-25, nye tiltak, samt innsparing- og omstillingstiltak. Innsparing- og

omstillingstiltakene gjenspeiler den økonomiske situasjonen og flere av tiltakene som foreslås må ses opp mot det reelle behovet meldt i nye tiltak. Dette betyr at det er veldig få av innsparing- og omstillingstiltakene som er rene kutt i tjenester, men heller en redusert styrking hvor det faktiske behovet blir delvis dekket inn og resten blir et omstillingskrav.

Grafen under viser samlet for hele kommunen hvordan tiltakene fordeles mellom årene i planperioden.

Kommunedirektøren foreslår en netto budsjettøkning på totalt kr 115,5 millioner i tjenesteområdene i 2023. Det utgjør en vekst på 7,2 prosent (lønnsvekst kommer i tillegg) sammenlignet med netto driftsbudsjett i 2022. Når styrking av strømbudsjettet holdes utenfor er veksten på 53,5

millioner kroner, tilsvarende 3,3 prosent. Tabellen under viser endring i tjenesteområdenes netto driftsbudsjett sammenlignet med vedtatt budsjett 2022.

Tjenesteområde (beløp i 1000)	2023	2024	2025	2026
Kommunedirektør med sentrale staber	-1 205	-305	2 095	1 695
Levekår	24 561	21 839	19 835	24 084
Oppvekst og kultur	27 024	26 854	25 465	25 782
Samfunnsutvikling inkl strøm	65 170	61 000	64 050	68 350
Totalsum	115 550	109 388	111 445	119 911

Eksempler på forslag til tiltak i driftsbudsjettet i 2023

Oppvekst og kultur

- Driftstilskudd til private barnehager, kr 8,6 millioner
- Økning i spesialundervisning, netto kr 8,5 millioner
- Gratis SFO for 1.klassinger, kr 6 millioner
- Tospråklig fagopplæring i voksenopplæring, kr 5 millioner
- Endringer i elevtall, kr 4,5 millioner
- Endring i makspris for foreldrebetaling og gratis barnehageplass for tredje barnet i kommunale barnehager, kr 1,2 millioner
- Leirskole, kr 1,1 millioner
- Økte utgifter som følge av barnevernsreformen, kr 1 million
- Krav om lektorkompetanse, kr 1 million
- Økte strømutgifter Flymuseum, kr 0,35 millioner
- Justerte rammer på grunn av nedgang i barnetall, kr - 3 millioner
- Redusere utgifter tilsvarende to årsverk på kultur, kr – 1,5 millioner
- Redusere utgifter tilsvarende ett årsverk i barne, ungdom og familietjenesten, kr – 0,85 millioner
- Redusere tilbud tilrettelagt fritid, kr – 0,5 millioner
- Felles styrer i Høgeholen og Tjelta barnehage, kr – 0,49 millioner
- Kjøp av skoletibud fra private aktører, kr – 0,42 millioner
- Kutte tilskudd Dragefestivalen, kr – 0,13 millioner
- Flatt innsparingstiltak kr – 2,3 millioner

Levekår

- Kjøp av tjenester innen psykisk helse og rus, kr 3,5 millioner
- Kjøp av private avlastningstjenester, kr 3,1 millioner

- Salg av institusjonsplasser til andre kommuner, kr -4,5 millioner
- Videreføring av betalingsplikt for nasjonale e-hesløløsninger, kr 1,8 millioner
- Lovfestet barnekoordinator, kr 0,5 millioner
- Styrking av kapasitet av kommuneoverlege og beredskap, kr 1,3 millioner
- Utvikling av legetjenesten, Sola-modellen 2.0, kr 2,6 millioner
- Økt refusjon for ressurskrevende tjenester, kr -11 millioner
- Utsettelse av åpning av nye plasser Soltun sykehjem, kr -4,5 millioner
- Diverse innsparingstiltak, kr -2 millioner
- Styrking av korttidsavdeling på Sola sjukeheim, kr 0,9 millioner
- Styrket vikarbudsjett i hjemmetjenesten, kr 2 millioner
- Styrking av budsjett i enhet for mestring etter omstilling, kr 4 millioner
- Midlertidig drift ved Kleppvegen – rus og psykiatri, kr 8 millioner
- Sosialstønad og introduksjonsstønad som følge av ukrainske flyktninger, kr 13 millioner
- Tre midlertidige årsverk i NAV for bosetting og introprogram flyktninger, kr 2,1 millioner
- Styrking av hjelpemiddellageret, nettoeffekt kr 0,3 millioner

Samfunnsutvikling

- Økte strømkostnader, kr 62 millioner
- Bygg og anlegg som tas i bruk, forvaltning, drift og vedlikehold, kr 1,5 millioner
- Generelt veivedlikehold, kr 0,7 millioner
- Reasfaltering av kommunale veier, kr 1 million

Kommunedirektør med sentrale staber

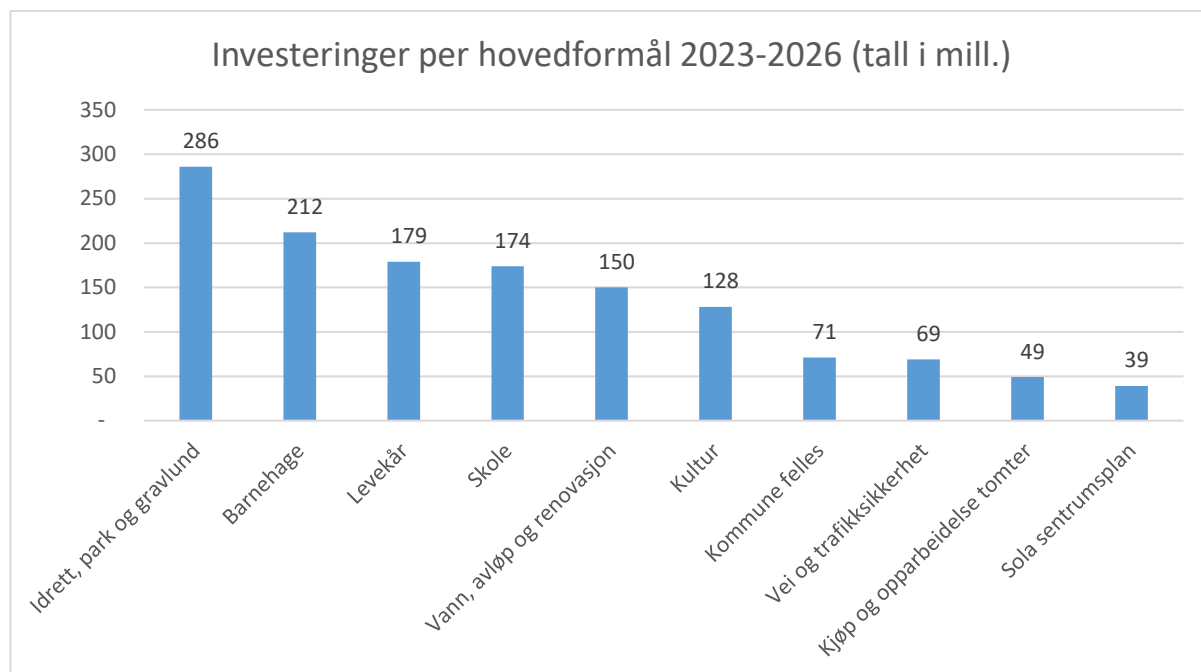
- Valg, kr 1,4 millioner
- Nye lærlinger, kr 1 million
- Stillingskontroll, kr – 4,5 millioner

Investeringer

Forslag til investeringsbudsjettet er på kr 1,357 milliarder i planperioden 2023-2026. Kr 514 millioner av disse vil gå til prosjekter innen oppvekst og kultur og kr 179 millioner til prosjekter innen levekår. Videre er det satt av kr 71

millioner til felles investeringer, kr 150 millioner knyttet til VAR-sektoren (vann, avløp og renovasjon), kr 404 millioner til ulike områder innen samfunnsutvikling, og kr 39 millioner til prosjekter som følge av ny sentrumsplan. Figuren under viser hvordan investeringene er fordelt mellom ulike hovedformål.

Eksempler på investeringsprosjekter 2023-2026 med totale brutto budsjetttrammer:

Oppvekst og kultur

- Ny kommunal barnehage Røyneberg, kr 130 millioner, planlagt ferdig 2024
- Ny kommunal barnehage Myklebust, kr 100 millioner, planlagt ferdig 2026
- Storevarden skole, kr 85 millioner, planlagt ferdig 2024
- Kultur- og aktivitetshus, kr 100 millioner, planlagt ferdig 2025

Levekår

- 8 boliger med base, pilotprosjekt, kr 38,9 millioner, planlagt ferdig 2025
- Nytt bygg Sandestubben, kr 40 millioner, planlagt ferdig 2025
- Nye omsorgsboliger, kr 34 millioner, planlagt ferdig 2025

- Kjøp av kommunale boliger, kr 49,6 millioner i planperioden

Kommunens fellesområde og samfunnsutvikling

- Ny Solahall med varmtvannsbasseng, kr 407,6 millioner, planlagt ferdig 2027
- Kjøp og opparbeidelse av tomter, kr 48,8 millioner i planperioden
- ENØK tiltak, kr 21 millioner i planperioden
- Oppgradering av kommunale veier, kr 11,8 millioner i planperioden
- VAR-sektoren (vann, avløp og renovasjon), kr 150,1 millioner i planperioden

Prosjekter som følge av Sola sentrumsplan

- VA (vann og avløp) etappe 5, kr 9,3 millioner, planlagt ferdig 2025
- VA (vann og avløp) etappe 3, kr 19,6 millioner, planlagt ferdig 2025
- V15, rundkjøring og deler av V14, kr 10,7 millioner, planlagt ferdig 2025

Grafikk og nøkkeltall

2,6 %

Driftsresultat i prosent av driftsinntekter

207,8

Disposisjonsfond pr oktober 2022 (i millioner)

2,24

Totale driftsutgifter (i milliarder)

27 943

Antall innbyggere per 1.juli 2022

1,36

Investeringsbudsjett 2023-2026 (i milliarder)

67,0 %

Gjeldsgrad

